

Tot just

E l Diccionari Fabra reconeix, sense definir-lo, el valor adverbial de *just*, del qual indica diversos exemples, entre ells *Han arribat just a l'hora de sortir el tren*, que és el que ara més ens interessa, i diu que *tot just* significa "no més", amb l'exemple *Tot just són les vuit*. Segons la Gran Enciclopèdia, els significats de *just* usat com a adverbi són "amb molta exactitud, sense sobrar-hi res", significat que duu dos exemples, l'un d'ells anàleg al que hem transcrit del Fabra, i "en el punt precís", i rectificat, creiem que amb raó, la definició del Diccionari acadèmic, diu que *tot just* significa "només", encara que no en dona cap exemple. No hi ha, és veritat, una gran diferència entre *no més* i *només*, car no en, va *només* no és sinó la grafia aglutinada de *no més*, però no costa gaire de veure que en l'exemple del mateix Fabra, *Tot just són les vuit*, es podria substituir *tot just* per *només* i no pas per *no més*. El Diccionari Alcover-Moll, potser més encertadament, després de dir que *just* significa "a penes", indica que en aquest sentit s'usa sovint la locució *tot just* (i hi afegeix que, encara més intensivament, *tot just de Déu*).

En els textos dels nostres bons escriptors trobem molts exemples de *just* amb valor adverbial i, encara més, de la locució *tot just*, talment com els trobem en el parlar popular més genuí i més castís i, encara que aquests termes s'usen amb una gran diversitat de matisos de significació, en general, si els haviem de substituir per una expressió equivalent, la que més convindria seria sens dubte *a penes* (o *amb prou feines*, que té la mateixa significació), com en aquest exemple de Maria Manent (*A flor d'oblit*, pàg. 38): *...té al fons els raimos viola clar d'unes glicines tot just florides*. En l'exemple següent, de Salvador Espriu (*Les roques i el mar, et blau*, pàg. 69) ja hi hauria potser la possibilitat de substituir *tot just* per *només*, però la intercambialitat és certament superior amb *a penes* o *amb prou feines*: *Tot just caminava i ja va destruir un terrible serpent o un drac monstruós*. I en els exemples següents de Fabra (*La llengua catalana i la seva normalització*, pàg. 141); *tot just* es podria substituir alhora per *només* i per *a penes* o *amb prou feines*: *Tot just començada l'obra de depuració de la llengua, no podien albirar...*. En canvi, en aquest exemple de Foix (*Obres completes*, II, pàg. 390), no sembla viable cap d'aquestes substitucions: *Tot just quan surt de l'aigua s'enfila a un tamborel*.

Albert Jané